Parlament de la periodista i escriptora Marta Magrinyà en l'acte de presentació del llibre Sant Francesc, els càtars i la llengua catalana, de Jordi Bilbeny, al Centre de Lectura de Reus, el 18 de maig de 2026

Autor: Marta Magrinyà i Masdéu
Data de publicació: 27-09-2026

Marta Magrinyà i Masdéu (Reus, 1969) és directiva d'una important empresa del sector alimentari, exerceix el periodisme com a articulista d'opinió en diversos mitjans de comunicació i ha publicat, com a escriptora de novel·les històriques, diversos llibres, el primer dels quals fou Esperant bones notícies (Barcelona, 2005: March Editor. Premi de Narrativa Vila de l'Ametlla de Mar 2006) i el darrer fins ara La diligència (Valls 2023: Editorial Cossetània). Ella va acceptar la invitació per a parlar sobre el Sant Francesc... de Bilbeny al Centre de Lectura de Reus, després de 8 anys de no poder presentar-hi ell cap llibre, i aquestes en són les paraules sobre el llibre i sobre les circumstàncies de l'acte.

Estic molt contenta i honorada de ser avui aquí per dir-hi la meva perquè ja en porto unes quantes de presentacions i la veritat és que no havia tingut mai l'oportunitat de presentar un autor, en aquest cas historiador, proscrit. I ho és per rebatre algunes de les pedres angulars de la història oficial d'occident on s'hi ha menystingut o, directament, esborrat la catalanitat de fets i personatges decisius per motius que coneixem o podem imaginar. Tanmateix, el més lamentable de tot plegat és que en Jordi Bilbeny ha estat i és boicotejat per molts companys historiadors, institucions i entitats catalanes cosa que sempre fa més mal. El foc amic dol i perjudica molt més que el foc de l'enemic que ja és d'esperar.

La historiografia de per si ja resulta inherentment subjectiva atès que li manca la possibilitat d'experimentació controlada i no pot reproduir esdeveniments passats. És una ciència social que construeix relats a partir de la interpretació que se'n fa de les fonts a disposició. Relats, de vegades, ben intencionats i rigorosos teixits a partir de material documental i antropològic. D'altres, malintencionats, intel·lectualment deshonestos i immorals. Usualment, filats pels guanyadors, àdhuc arribant a destruir fonts veres, àdhuc substituint-les per apòcrifes. Si avui ens expliquen de manera falsejada fets que coneixem de primera mà, fins i tot captats amb l'extraordinària tecnologia de la qual

disposem actualment, ens podem fer una idea de les pràctiques de segles passats. Emperò, sortosament, mai no es pot esborrar tot, la veritat és tossuda i sempre deixa rastres.

Sabem que, en aquest país, hi patim moltes patologies, fruit de les nostres derrotes continuades i d'una llarga colonització, sobretot mental, que ens limita, afebleix i desmoralitza. Tanmateix, aquesta actitud mesella -que va més enllà d'un complex de perdedors i, sovint, és interessada- em sembla dramàtica amb escreix perquè afecta la nostra èpica. Si en qualsevol camp resulta obligat qüestionar-se els paradigmes existents -que han estat dinamitats constantment al llarg dels temps per donar-ne pas a nous-, en història encara més perquè, segons qui i com s'interpreten les fonts, podem equipar-nos, armar-nos, com a poble d'una manera o altra.

A nosaltres, ens cal més que a ningú reunir quantes més proves millor, siguin documents de qualsevol mena, evidències arqueològiques, elements folklòrics, testimonis de vides… Plantejar noves hipòtesis, metodologies i instruments d'estudi sense autocensures que ens puguin acostar a descobrir la veritat -tot allò que encara no sabem que ens han robat- i renunciar-hi és alta traïció.

En Jordi Bilbeny fa aquesta recerca, sagrada per a un professional i català encara més, de manera prolixa, escrupolosa i de sentit comú, superant el temor i la paràlisi del consens. S'encarrega de la tasca resilient i feixuga de posar a la nostra disposició quantitat de material sobreviscut fiable per a què, simplement, arribem a les nostres pròpies conclusions i/o, en qualsevol cas, generar un debat mai estèril, sempre enriquidor.

De la mateixa manera, podem arribar a conclusions quan persones i institucions pròpies, en comptes de refutar-lo amb arguments que és l'essència d'aquesta disciplina, dediquen tants esforços a intentar que no segueixi investigant o a silenciar i desacreditar les seves investigacions exhaustives que són una activitat normal, preceptiva, en qualsevol àmbit del coneixement.

La por és molt humana (a perdre aprovació, posició laboral o social, la por física, la por econòmica...) igual que la resistència al canvi. Fins i tot, persones o societats en situacions penoses prefereixen la immobilitat a la inquietud, la zona desconeguda, que implica qualsevol transformació. Per això, és tantíssim remarcable, valuós per al nostre país i d'agrair el coratge d'en Jordi Bilbeny i les seves renúncies tant personals com professionals.

Sobre el llibre concret que avui presenta, vull explicar-vos que en sóc una apassionada per dos motius cabdals. El primer, perquè en Jordi Bilbeny hi aporta evidències de la catalanitat de Sant Francesc parlant-nos de la nostra espiritualitat com a occitans, és a dir, com a membres de l'extens territori de parla catalana al qual ell pertanyia que, després, la història oficial ha disgregat en llengües diferents igual que s'intenta fer avui des del poder i també des de la covardia nostrada diferenciant català, valencià, mallorquí…, evidentment, amb el mateix objectiu de negar la nostra existència passada com a gran cultura i també la nostra espiritualitat comuna.

Aquesta espiritualitat dels occitans, la que teníem i seguim tenint, és la que hem ofert al món amb tots els seus valors humanistes, d'igualtat, humilitat, treball, connexió amb la mare natura... Valors que, com el llibre ens descobreix, Sant Francesc va introduir a l'Església Catòlica des del catarisme, sorgit d'aquesta nostra ànima que ell compartia, malgrat que no es van escatimar esforços a reescriure, rebaixar i adulterar el seu pensament per fer-lo quadrar amb la doctrina imperant. Tot i així, va provocar una autèntica revolució.

El segon motiu que fa el llibre tan significat i inspirador és el seu caràcter al·legòric. El paral·lelisme entre la tasca de picapedrer de Sant Francesc i la de l'Institut Nova Història, fundat per en Jordi Bilbeny, es fa sol.

Sant Francesc va retornar a aquell cristianisme primigeni, a la puresa dels seguidors de Jesús no enlluernats, corromputs o subjugats pel diner i/o el poder. La seva era una reivindicació del cristianisme genuí, despullat dels interessos mundans, les medalles i el sotmetiment a l'estatus quo quan és injust, pervers. La seva audàcia va provocar canvis profunds en el cor de molta gent, imparables, de la mateixa manera que la gosadia del Jordi Bilbeny obre ments i desperta consciències acomodades. També, seguint amb el símil, si m'ho permeteu, Francesc va anar guanyant adeptes, un exèrcit de seguidors fidels que, en el cas d'en Jordi, som nosaltres.

Deia Pedrolo que cal protestar, fins i tot quan no serveix de res. Tanmateix, aquest cisma del discurs únic obedient que perpetua el sistema, aquesta dissidència, serveix i molt.

Mai més adient citar també el poeta i narrador grec Dinos Khristianopoulos, qui va escriure: "Què no vas fer per enterrar-me? Oblidant que jo era una llavor".

Benauradament, la rebel·lió abanderada per l'Institut de Nova Història és una llavor que ja està plantada.

Moltes mercès per la vostra atenció.

Marta Magrinyà

Centre de Lectura de Reus

18 de maig de 2026